

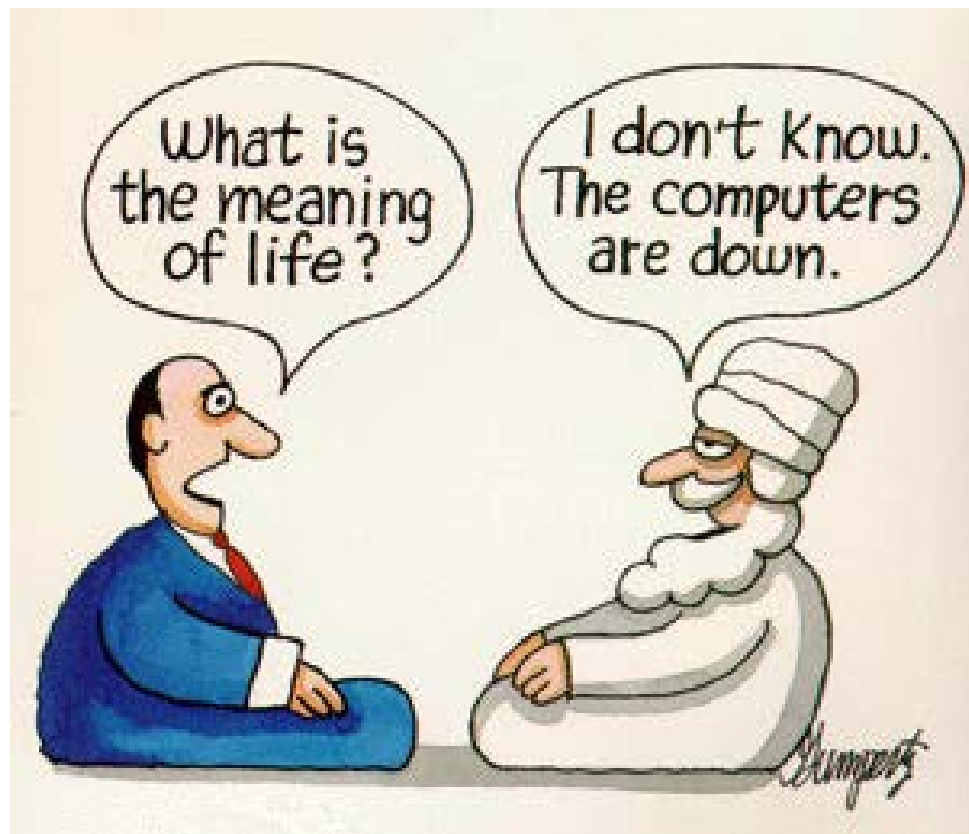
SEMINAR 3.

LÆSE- OG SKRIVETEKNOLOGI (LST)

IVOKSENUNDRERVISNINGEN

Martin Rasmussen/Heidi Kynde

VUC Holstebro-Lemvig-Struer

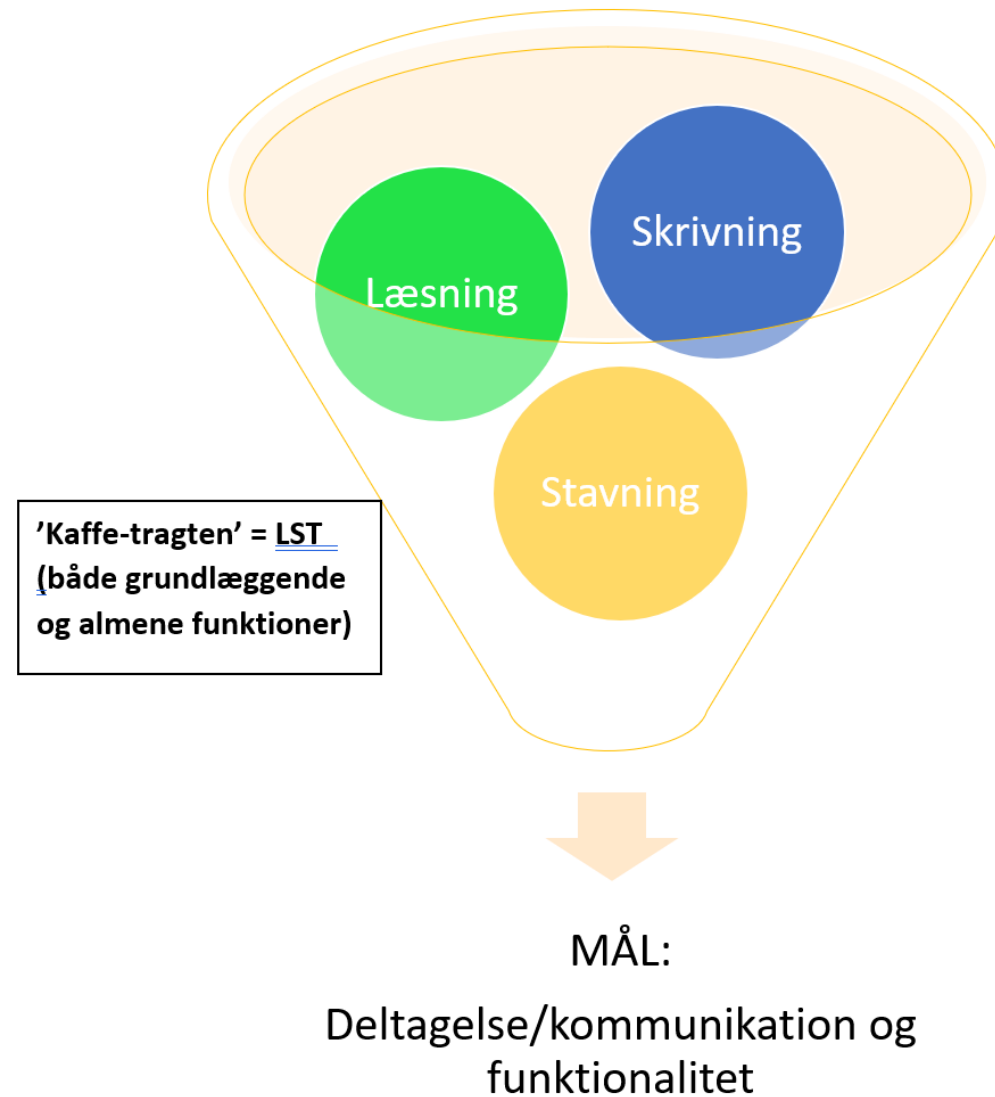

Hvorfor er vi her?

**.. Frigivelse af
hesterkræfter**

Målet med at blive bedre til at læse og skrive?

Forberedende Grunduddannelse (FGU)

Forberedende Grunduddannelse tager udgangspunkt i de unges forudsætninger og kompetencemål og har fokus på de unges vej mod uddannelse eller beskæftigelse.

Opbygning og målgruppe →

Der er tre spor - almen grunduddannelse, produktions- og erhvervsgrunduddannelse.

Fagområder →

Faglige mål fastsættes i læreplaner og fagbilag, som skal tage udgangspunkt i målgruppen og være praksisrettede.

Evaluerings og prøver →

Evaluerings og feedback skal sikre løbende fokus på den enkelte unges progression.

Støtteordninger og ydelser →

Specialpædagogisk støtte, ordblindeundervisning og skoleydelse skal skabe gode rammer for gennemførelse.

Retningsgivende mål for uddannelsen →

De retningsgivende mål for Forberedende Grunduddannelse følges på lokalt og nationalt niveau.

Undervisningens tilrettelæggelse →

Inkluderende læringsmiljø, differentiering, holddannelse, praksisnær tilrettelæggelse samt et attraktivt socialt liv.

Lærerkompetencer →

En ny professionsidentitet skal bygge oven på lærerens faglige, pædagogiske og didaktiske viden og kompetencer.

Skabelonarbejdsgruppens medlemmer →

Uddannelsernes indhold udvikles med inddragelse af en skabelonarbejdsgruppe samt læreplans- og fagbilagsgrupper.

Læsning af beskrivelsen af den nye FGU..

For elever med særlige behov for eksempel ordblindhed, psykiske eller fysiske vanskeligheder, udviklingsforstyrrelser og syns- og hørenedsættelse vil der være adgang til specialpædagogisk støtte (SPS) i alle spor.

Fra beskrivelsen af FGU på UVM hjemmeside:

<https://uvm.dk/reform-af-de-forberedende-tilbud/forberedende-grunduddannelse/stoetteordninger-og-ydelser>

.. det gør os glade 😊

Ordblindeundervisning skal være en integreret mulighed i de unges forløb i alle spor.

Unge, der vurderes at kunne være ordblinde, tilbydes en ordblindetest og i tilfælde af ordblindhed angives det i den unges uddannelsesplan.

Indsatsen over for ordblinde elever skal være helhedsorienteret og skal især ske gennem et inkluderende læringsmiljø, og i mindre omfang i form af specialundervisning.

Fra beskrivelsen af FGU på UVM hjemmeside:

<https://uvm.dk/reform-af-de-forberedende-tilbud/forberedende-grunduddannelse/stoetteordninger-og-ydelser>

..og videre står
der..

*Konkret skal alle ordblinde elever tilbydes et **ordblindevenligt undervisningsmiljø**, hvor alle undervisere blandt andet har viden om, hvordan eleven kan anvende sine kompenserende hjælpemidler i undervisningen og kan give mulighed for alternative deltagelses- og evalueringsformer, relevant SPS-støtte, herunder instruktion i brug af hjælpemidler samt mulighed for at modtage specialundervisning, der sigter mod at udvikle elevens læse- og skrivefærdigheder (ordblindeundervisning på små hold).*

Fra beskrivelsen af FGU på UVM hjemmeside:

<https://uvm.dk/reform-af-de-forberedende-tilbud/forberedende-grunduddannelse/stoetteordninger-og-ydelser>

Krav til underviseren..?

..så bliver vi inspireret til at spørge:

Alene i vildmarken..

Hvad betyder et
*'ordblindevenligt
undervisningsmiljø'*?

..eller

Alene i
værkstedet..!?

Hvem skal være
venlig?

Mangfoldigheden i
voksenundervisningen skal
imødekommes.

Hvad er vigtigt, når man starter op med
undervisning af en ung/voksen
ordblindekursist?

Case 1:

Pige på 20 år. Afslutter sin 3-årige hf på ordblindelinjen i Nr. Nissum til sommer.

Konstateret ordblind i 5. klasse – men har altid vidst, at hun var ordblind.

Fik en it-rygsæk i 6. klasse men ingen instruktion.

Det sværeste for Karina: At acceptere og forstå hun var ordblind, når der ikke var andre omkring hende, der var det.

Hun har svært ved at huske sin tid i folkeskoletid, da hun har fortrængt både de dårlige og de gode oplevelser. Da hun kom i 7. klasse, var der ingen midler til at yde ekstra hjælp til hende.

Karina bruger sin hukommelse rigtig meget til at stave. Stærk modstand overfor LST.

Hvad skal undervisningen tage udgangspunkt i for Karina?

EFFEKTEN AF IT-STØTTE FOR 33 HF-ELEVER VED STAVNING AF 20 ORD AUG/SEPT 2017
(CD-ORD/INTOWORDS/DIKTERING TIL SMARTPHONE/GOOGLE-SØGNING MV.)

Læreren dikterer ordene i sætninger. F.eks.:

*"Du skal huske at **markere**
vigtige steder i teksten". Skriv
'markere'.*

20 DIKTAT-ord:

Markere

Analyserer

Perspektivere

Perspektiverende

Argumenterer

Argument

Vurderer

Konklusion

Konkluderet

Påstår

Påstand

Begrunder

Bevise

Refererer

Referatet

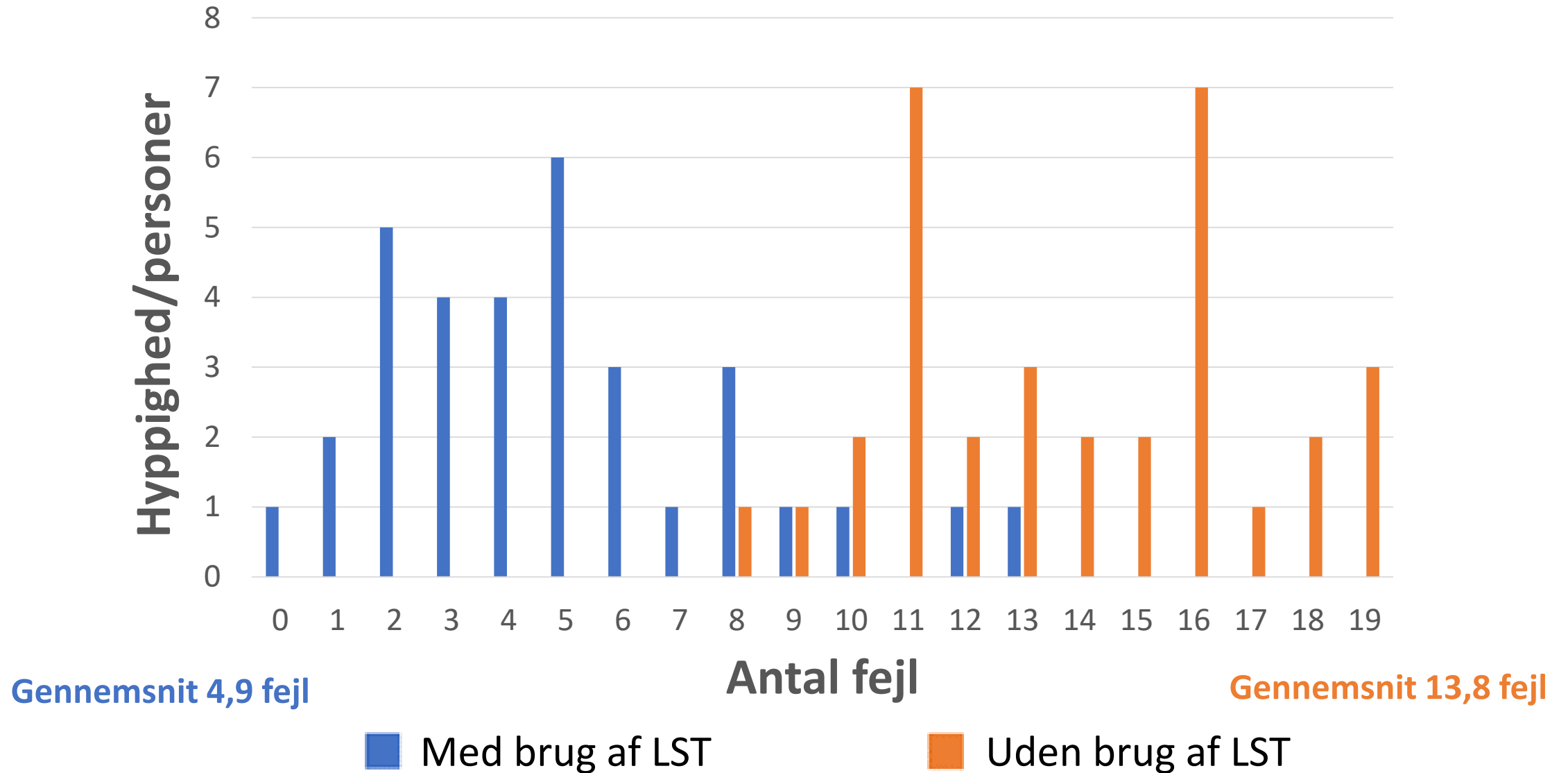
Understreger

Citat

Citerer

Markerer

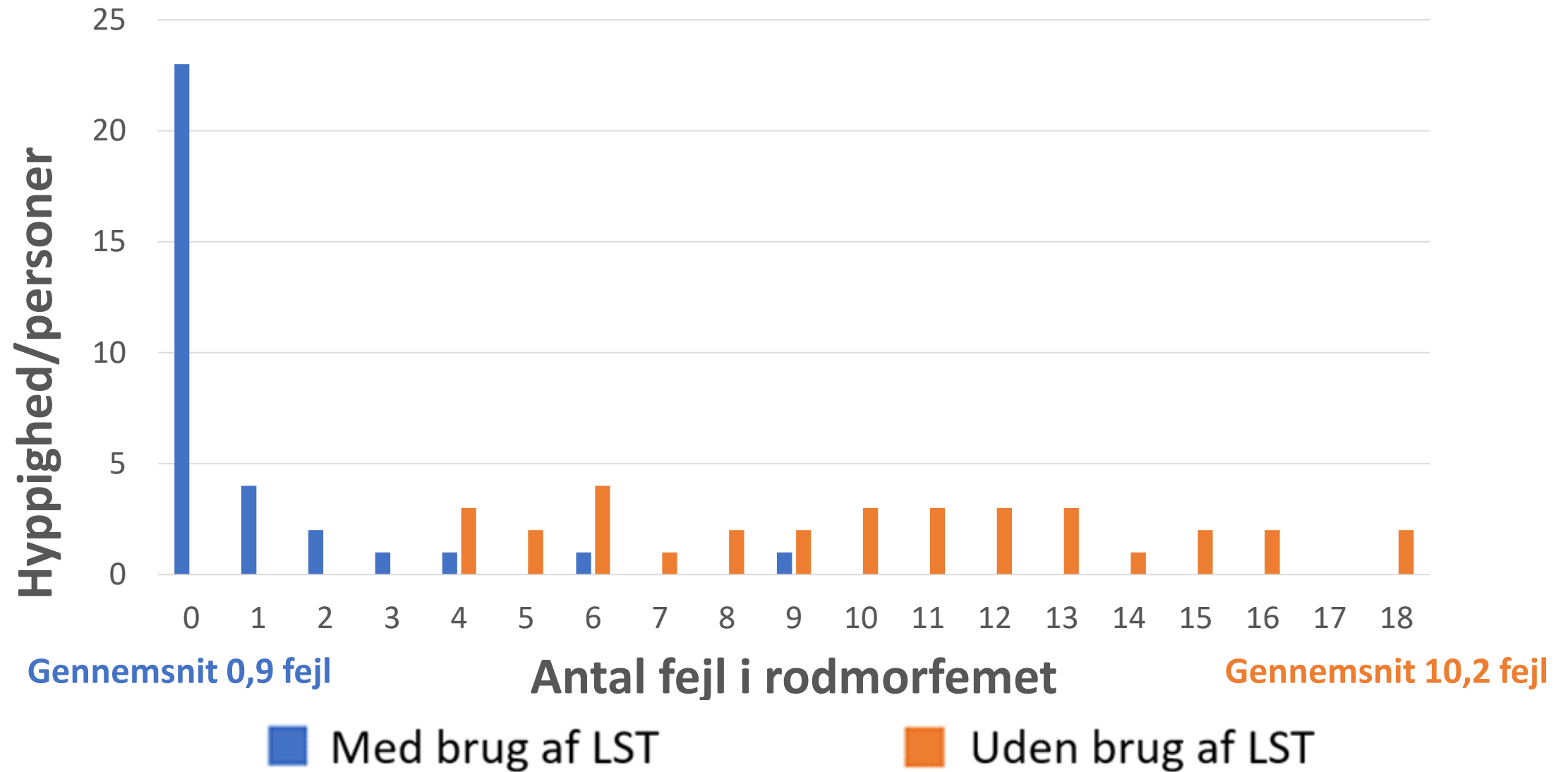
EFFEKTEN AF LST (CD-ORD/INTOWORDS/DIKTERING TIL SMARTPHONE/GOOGLE-SØGNING MV.)
VED STAVNING AF 20 HF-ORD AUG/SEPT 2017

Karinas stavning af 20 hf-ord

20 hf-ord Det som blev dikteret:	Skrevet i hånden – <i>uden</i> stavehjælp: (Kun fejlene er gengivet)	Skrevet på computer – <i>med</i> stavekontrol/ skrivestøtte:
Markere		marker
Analyserer	Analyser	
Perspektivere	Prespektiver	
Perspektiverende	Prespektiverne	perspektiverne
Argumenterer	Argomenterer	argumentere
Argument	Argomente	
Vurderer	Vudere	
Konklusion	Konglution	
Konkluderet	Kongluderet	
Påstår		
Påstand	Pårstand	
Begrunder		
Bevise		
Refererer	Refferre	referere
Referatet	(har ikke skrevet noget)	
Understreger	Understrager	
Citat		
Citerer	citere	
Markerer		
konkluderende	kongludererne	

KVALITETEN I STAVEFEJL – SET UD FRA STAVNING AF RODMORFEMET I DE 20 ORD

Til klassen: Hvad ser jeg?

Dagens
undervisningsplan -
som vises til
eleverne:

Fælles gennemgang af opsamling på '20 hf-ord':

- Tidsfaktoren.
- Der er stavefejl.. og så er der stavefejl! Kvaliteten af stavefejlene er forskellig fra hånden til computeren! :-)
Hvorfor hænger agoment og arkomentere ikke sammen i den måde det er fejlstavet på her?
- Røde streger - kan man altid regne med dem? Både når de er der.. og når de IKKE er! (Rikke: 'perspektivende') Funktionen 'ignorerer alle' - nulstilling!?
- Nutids-r/infinitiv
- Modalverber (mådesudsagnsord) - hvad gør de ved endelserne?
Hvad er forskellen på 'markere' og 'markerer'? Kan man høre forskel?
Næææææh..
kunne, skulle, ville, burde, turde, måtte og gide.
Erstat evt. med et verbum man kan høre endelsen på
(kysse/smile/smølfer..)

Case 2:

Kvinde sidst i 40'erne. Dagplejer og virksomhedskursist. Er blevet kraftigt opfordret til undervisning på VUC. Super motiveret. Ingen modstand. Kommunen har givet hende en iPad med det mål, at der skal blive mere kommunikation mellem arbejdsplads og ansat.

Kommunen vil gerne: at Lissy kan bruge KMD-appen som linker hende videre til deres intranet. At hun kan læse relevante dokumenter (pdf-filer) og forholde sig til dem. Opgradere hendes personlige profil på intranettet. At hun kan skrive læreplaner; hjælp til DUÅ; kommunikere beskeder til ledelse/forældre = alt i alt håndtering af Dagplejernes intrasystem.

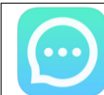
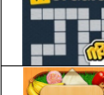
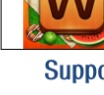
Hvad skal der undervises i her?

Vigtigt med lærerens kritiske stillingtagen til:

- *hvor* langt skal vi gå ift. at imødekomme specifikke ønsker fra f.eks. virksomheder?
- med *hvad* skal vi gå?

Oversigt over apps og indstillinger der støtter læsning/skrivning – marts 2018

App	Navn	Enhed	Pris	Beskrivelse og webadresse
	Google Drev	Comp./ Android/ iPhone/ iPad	Gratis	Fildeling + indtaling af tekst. Kræver google-konto (g-mail).
	Google Docs	Comp./ Android/ iPhone/ iPad	Gratis	Fildeling + indtaling af tekst. Kræver google-konto (g-mail). Indtaling i Google Docs: Åbn Google Docs → vælg: værktøjer → indtaling → tillad diktering → diktering er klar.
	'Google indtaling' på Android smartphones	Android	Gratis. Indbygget i enhed.	Indtaling af tekst. Indstil i 'sprog og input' i indstillinger.
	Siri (Ikke en app – men indbygget funktion)	iPhone/ iPad/ Mac	Gratis. Indbygget i enhed.	Oplæsning + indtaling af tekst Instruktionsvideo http://www.skoletube.dk/video/103064/1fb37a704344789dc071
	Dictus	Android	Gratis/ 99 kr.	Indtaling af tekst + oplæsning. www.dictus.dk
	Intowords	iPad	99 kr.	Læse- og skrivestøtte. Flere sprog. https://www.mv-nordic.com/dk/produkter/intowords/
	IntoWords Pocket	iPhone/ Android	Gratis	Læse- og skrivestøtte. Flere sprog. https://www.mv-nordic.com/dk/produkter/intowords/
	Sayhi	iPhone/ iPad/ Android	Gratis	Indtaling af tekst – oversætter til andre sprog
	Nota	iPhone/ iPad/ Android	Gratis Kræver oprettelse på Nota	www.nota.dk
	E – reolen	iPhone/ iPad/ Android	Gratis. Kræver login til bibliotek.	www.ereolen.dk

	SubReader	iPhone/ iPad/ Android	Gratis	Oplæsning af undertekster på biograffilm. Se aktuelle biografer som tilbyder subreader: http://subreader.dk/
	Google Oversæt	iPhone/ iPad/ Android	Gratis	Indskanning/oversættelse af tekst + oplæsning af tekst (flere sprog).
	Scanner&translator	iPhone	Gratis	Indskanning af hele dokument-sider fra papir til elektronisk tekst.
	Photomath	iPhone/ Android	Gratis	Tag billede af dit regnestykke skrevet på papir i hånden – få mellemregningerne med.
	Teamviewer	iPhone/ iPad/ android	Gratis for private	Kan anvendes til at skabe forbindelse mellem smartphone/ tablet og PC
	Audionote	iPhone/ iPad/ Android	Gratis	Optagelse af notater
	TV-program-oversigt	iPhone/ iPad/ Android	Gratis	Overskuelig dansk tv-guide hvor man kan tilpasse oversigten efter egne behov.
	Wordalot	iPhone/ iPad/ Android	Gratis	Kryds og tværs ud fra billeder
	Ordguf	iPhone/ iPad/ Android	Gratis	Dan ord/ordpuslespil

Support og info om programmer:

CD ord og Intowords på MV Nordics hjemmeside:
<https://www.mv-nordic.com/dk/>

Andet:

Gratis lydbøger: www.letbog.dk
Instruktionsvideoer til CD ord (læse- og skrivestøtte):
<https://www.mv-nordic.com/dk/produkter/cd-ord/video-vejledninger-cd-ord>
Viden om – og vidensdeling om ordblindhed/apps mv.:
www.hto.nu
www.etlivsomordblind.dk

Og hvad betyder det for undervisningen af den ordblinde, når kravene til underviseren skærpes:

*Den ny uddannelse tager udgangspunkt i produktionsskolernes særlige pædagogik kombineret med de almenfaglige elementer fra VUC. Den skal således bygge på styrkerne fra eksisterende forberedende tilbud, men inden for en ny ramme **i et inkluderende læringsmiljø, der skærper kravene til undervisernes pædagogiske kompetencer.** Institutionen skal sikre tilbud til elever med særlige behov, herunder den nødvendige støtte til elever med ordblindhed.*

<https://uvm.dk/reform-af-de-forberedende-tilbud/forberedende-grunduddannelse/undervisnings-tilrettelaeggelse>

Kan vi tillade os at blive fortrøstningsfulde, når vi læser et andet sted i beskrivelsen.. ?

*”et **ordblindevenligt undervisningsmiljø**, hvor alle undervisere blandt andet har viden om, hvordan eleven kan anvende sine kompenserende hjælpemidler i undervisningen og kan give mulighed for alternative deltagelses- og evalueringsformer, relevant SPS-støtte, herunder instruktion i brug af hjælpemidler samt mulighed for at modtage specialundervisning, der sigter mod at udvikle elevens læse- og skrivefærdigheder (**ordblindeundervisning på små hold**).*

**.. Frigivelse af
hesterkræfter**

Speed-snak med sidemanden – 2 min.

Spørgsmål:

Der skal altså frigives 'hesterkræfter' hos den ordblinde i form af it-værktøjer – for at få kognitivt overskud til at tilgå tekstens indhold.

Men.. hvor mange hesterkræfter er det nødvendigt, at læreren skal have 'under hjelmen'? Hvor meget LST skal den enkelte underviser i FGU'en kunne?

- **Nævn 3 LST-redskaber som I mener, underviseren skal beherske – og hvorfor?**

Vores 'line-up' af pointer - ideer og tanker om at undervise med LST:

- o Fælles fodslag i lærerteamet.
- o Sammenhæng mellem brug af LST i dagligdagen og 'helt frem til det grønne bord' og i alle fag.
- o OBU CAFÉ på skolen – for undervisere/kursister.
- o Facebook-gruppe for ordblinde på skolen.
- o Fokus på den ordblindes egne styrker og strategier.
- o Vigtigt at holde fast i muligheden for at undervise på små hold med fokus på OBU.
- o At fokus på den enkelte ordblindes behov fortsat kan ske.
- o At den der skal undervise er klædt på til det.

GULE 'POST-IT' - svar fra salen på spørgsmålet:

Nævn 3 LST-redskaber som I mener, underviseren skal beherske – og hvorfor?

- Underviseren skal have fokus på den individuelt tilrettelagte undervisningsplan for eleven/kursisten.
- Underviseren skal tjekke om div. bøger findes i *Nota*, inden man planlægger med dem i pensum – husk, det tager 3 mdr. for *Nota* "at lave" nye bøger.
- Underviseren skal have viden om anvendelse af ordforslagsprogram, oplæsning samt de væsentligste funktioner – uanset hvilket skrivestøtteprogram der vælges.
- Underviseren skal have kendskab til "jokertegn"
- Underviseren skal kunne skanne og OCR-behandle div. tekster til deres elever/kursister.
- Underviseren skal digitalisere alle sine materialer til sine elever.
- Underviseren skal kunne instruere sine elever i brugen af OCR-funktionen.
- Underviseren skal kunne bruge *Google docs/drev*.
- Underviseren skal have kendskab til og kunne bruge *Google-oversæt*.
- Underviseren skal have kendskab til *Tale til tekst*.
- Underviseren skal have kendskab til og kunne anvende *Prizmo go*
- Underviseren skal have kendskab til *Snak og oversæt*
- Underviseren skal have en grundlæggende viden om og kendskab til brugen af LST.
- Underviseren skal kunne instruere i brugen af mobilen til at tage et billede af en tekst (fx manualer eller arbejdsbeskrivelser), så eleven/kursisten kan få det læst op.
- Underviseren skal selv kunne anvende oplæsning, stave og skrive funktionerne i et valgt skrivestøtteprogram (*CD-ord*, *Intowords*, *Vital* eller *Appwriter*) også til iPad.
- Underviseren skal have kendskab til, hvordan cloudbaserede programmer fungerer.
- Underviseren /skolen skal kunne agere ud fra begrebet "bring your own device"
- Underviseren skal have viden om ordblinddevanskeligheder samt kunne indtænke dette i sit pædagogiske/didaktiske arbejde.